

СУЧАСНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО ПОЛЬЩІ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З НЕЮ ВИКЛИКИ

Анотація

Проаналізовано динаміку швидкого зростання обсягів міграції українців до Польщі останніх років, його причини, зміни у складі мігрантів на користь молоді, фахівців, вихідців із Центральної та Східної України. Показано, що інтенсифікація міграції загрожує Україні втратами населення, посилює антиукраїнські настрої частини польського суспільства, може впливати на двосторонні відносини і тому вимагає серйозної уваги. Запропоновано заходи, які могли б сприяти зменшенню негативних наслідків масового виїзду українців до Польщі.

СУЧАСНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО ПОЛЬЩІ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З НЕЮ ВИКЛИКИ

Польща наразі перетворилася для українських трудових мігрантів на основну країну призначення, посунувши з цього місця Росію. З одного боку, це сприяє поглибленню міжлюдських, а отже і міждержавних, стосунків та порозуміння, проте, з другого, – загрожує Україні втратою населення, неоднозначно сприймається частиною громадян у Польщі, які бачать в українських заробітчанах конкурентів на ринку праці, чинник стагнації рівня заробітних плат.

«Нова хвиля» міграції з України до Польщі не виникла несподівано. Вона є результатом багаторічної тенденції переорієнтації міграційного потоку з України із східного (до Росії) на західний (до ЄС) напрямом. Чисельність виїздів українців до Польщі вперше перевищила чисельність виїздів до Росії ще в довоєнному 2013 р. У 2016 році українці виїжджали до сусідньої країни більше 10 млн разів.

Разом з тим, нинішній швидкий ріст міграційного потоку обумовлений подіями останніх років, передусім агресією з боку Росії, зростанням різниці в оплаті праці, яка нині в Польщі вчетверо вища, ніж в Україні.

Водночас, Польща відчуває дефіцит працівників на тлі успішного економічного розвитку та рекордно низького безробіття. Попит на додаткову робочу силу посилюється внаслідок масового виїзду поляків (1,5-2 млн) в інші країни ЄС з вищими, ніж у Польщі, заробітками. За оцінками Асоціації польських підприємців та працедавців, щоб не втратити темпи економічного зростання, в найближчі 20 років країна потребуватиме додатково 5 млн працівників. Однак уже зараз, як свідчать результати дослідження компанії з працевлаштування та консультування Work Service, третина польських фірм стикається з проблемами при підборі персоналу, передусім представників робочих професій. 39% фірм планують наймати українців.

Серед великих підприємств з чисельністю зайнятих понад 250 таких майже половина¹.

Крім економічних, активізації міграції українців до Польщі сприяють і політичні чинники, зокрема, курс України на євроінтеграцію, набуття українцями можливостей безвізово подорожувати територією ЄС, що значно спрощує і здешевлює пошуки місця праці чи навчання за кордоном. З другого боку, політика польського уряду та зацікавленість бізнесу обумовлює постійне розширення законних можливостей працевлаштування українців у Польщі. Так, на власників біометричних паспортів, що в'їхали по безвізу, було поширено право тимчасово працювати без оформлення дозволу на працевлаштування, а лише згідно з заявою працедавця, зареєстрованою місцевою владою. З 2008 р. така заява була підставою для отримання робочої візи на строк 6 місяців упродовж календарного року для громадян країн східного партнерства та Росії. Проте нині українці можуть самостійно, без посередників і оминаючи візові процедури шукати роботу уже після приїзду до Польщі. Якщо вони планують виконувати її довше, ніж дозволені при безвізовому в'їзді 90 днів, потрібно звернутися до відділу у справах іноземців за продовженням строку перебування. З січня 2018 р. набули чинності зміни до польського закону про працевлаштування, згідно з якими вводиться дозвіл на працевлаштування з метою виконання сезонних робіт чинний 9 місяців. Оформити його буде простіше, ніж звичайний, переваги матимуть громадяни 6 країн Східного партнерства, тобто передусім українці. Працедавець зможе працевлаштувати мігранта уже після подачі необхідних для оформлення дозволу документів, не очікуючи рішення відповідного державного органу².

За даними Офісу у справах іноземців Міністерства внутрішніх справ Польщі, в 2014 та в 2015 роках у порівнянні з попереднім роком спостерігалось подвоєння чисельності громадян України, які зверталися за

---

¹Тотальна криза робочих рук: польський ринок праці потребує українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitua.com.ua/news/201702/2506-totalna-kryza-robochyh-ruk-polskuu-rupok-praci-potrebuye>

²Бабакова О. Робота за безвізом та інші несподіванки: як Польща змінює ринок праці для українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/06/30/7067876/>

дозволами на постійне проживання в Польщі. Лише в 2016 р. ця тенденція загальмувалася – відповідних клопотань було подано на 13 % більше, ніж попереднього року. Дозволи на постійне проживання у Польщі в 2016 р. отримали 23,4 тис. українців.

Стрімко зростала й кількість українців, які клопоталися про дозволи на тимчасове проживання. В 2016 р. було видано 57,8 тис. таких дозволів, що у півтора рази більше, ніж у 2015 р., майже в три з половиною рази більше, ніж у 2014 р., в 6 разів більше, ніж у 2013 р. Усього станом на кінець 2016 р. а Польщі нараховувалося 103,4 тис. українців, які мали чинні дозволи на проживання.

Крім того, як уже зазначалося, існує порядок, за яким для тимчасового працевлаштування в Польщі до 6 місяців упродовж календарного року дозволи на працевлаштування не потрібні. Якщо в 2012 р. було зареєстровано 223,7 тис. заяв працедавців щодо найму українців, то в 2016 р. – 1,3 млн., або майже у 6 разів більше (табл.1).

Таблиця 1

**Чисельність зареєстрованих заяв працедавців про намір
працевлаштувати іноземця в 2012-2017 рр.**

Рік	Усього заяв	Заяв щодо українців
2012	243736	223671
2014	387398	372946
2015	782222	762700
2016	13141127	1262845
2017 (I півріччя)	947917	904854

Джерело: Міністерство сім'ї, праці та соціальної політики Республіки Польща

Разом з тим, це не означає, що понад мільйон українців постійно працюють у Польщі. По-перше, йдеться про короткочасну роботу. По-друге, невідомо, скільки із заявлених працівників дійсно працевлаштувалися. Не виключено, що частина з них так і не прибула до Польщі, а частина

працевлаштувалася в іншого працедавця, який теж зареєстрував відповідну заяву, тобто один і той же працівник був порахований двічі. Є також свідчення, що отримавши польську робочу візу, яка дає право вільного пересування шенгенською зоною строком до 90 днів, деякі українці прямували в інші країни ЄС, де заробітки в рази вищі, ніж у Польщі, зокрема в Швецію, Німеччину тощо. Тому за оцінками Національного банку Польщі, одномоментна присутність українців становить приблизно 500 тис. осіб. Враховуючи тих, які постійно або відносно тривало проживають у Польщі, в економіці задіяно до 770 тис. громадян України³.

Після початку військової агресії Росії різко зросла також чисельність громадян України, які клопоталися про притулок у Польщі. Якщо до війни таких було кілька десятків на рік, то в 2014-2015 рр. – понад дві тисячі щорічно. За цим показником Україна зайняла друге місце після Росії. Більшість шукачів притулку походили з Донецької та Луганської областей (47 %) та Криму (10 %). Водночас, позитивних рішень за цими клопотаннями небагато, приблизно 4 % (табл. 2). Хоча польські посадовці мотивували свою відмову від розміщення в країні біженців з Близького Сходу тим, що вони вже прийняли мільйон біженців війни з України, в дійсності українці у Польщі аж ніяк не шукачі міжнародної допомоги, а працівники, необхідні економіці.

---

³ Chmielewska I., Dobroczyk G., Puzynkiewicz J. A new wave of Ukrainian migration to Poland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://financialobserver.eu/poland/a-new-wave-of-ukrainian-migration-to-poland/>

Чисельність поданих громадянами України клопотань про притулок в Польщі та прийнятих за ними позитивних рішень, 2013-2017 рр.

Рік	Клопотання про притулок, подані громадянами України		Прийняті рішення		
	Чисельність	Частка від загальної кількості	Надано статус біженця	Надано статус особи, що користується додатковою формою захисту	Надано захист від вислання
2013	46	0,3	2	5	8
2014	2318	34	-	6	11
2015	2305	19	2	24	6
2016	1229	11	32	64	1
2017(I кв.)	225	14	3	52	-

Джерело: Офіс у справах іноземців, Міністерство внутрішніх справ Республіки Польща

Ще однією категорією українців, чисельність якої швидко зростає, є студенти польських вищих навчальних закладів. Останніми роками Польща докладает багато зусиль для розвитку системи надання освітніх послуг іноземцям. З одного боку, це вигідний бізнес, з другого – засіб збереження та розвитку системи вищої освіти в умовах, коли внаслідок демографічної кризи та виїзду молоді за кордон вона потерпає від дефіциту абітурієнтів та студентів. Крім того, освіта іноземців є важливим шляхом поповнення трудових та інтелектуальних ресурсів країни. Тому відповідно до законодавства, яке набуло чинності 2014 р., іноземці-випускники польських навчальних закладів після завершення навчання мають можливість упродовж року залишатися в країні для пошуків роботи.

З другого боку, війна і криза в Україні мали очевидний вплив на прагнення української молоді навчатися в сусідній країні. Якщо в 2005 р. українці становили менше п'ятої частини всіх іноземних студентів, то в 2016 р. – понад половину. Стрімкий ріст чисельності іноземців, які здобувають освіту в Польщі (у шість з половиною разів після 2005 р.), останнім часом відбувається передусім завдяки збільшенню кількості студентів-українців, яких в 2016/2017 навчальному році нараховувалося 35,6 тис., або у понад 18 разів більше, ніж в 2005/2006 (близько 2 тис.) (табл. 3).

Таблиця 3

Чисельність іноземних студентів, у т.ч. громадян України, які навчалися в Польщі в 2005/2006 – 2015/2016 навчальних роках

Навчальний рік	Іноземні студенти усього	Громадяни України	У т.ч.		
			жінки	студенти першого року навчання	випускники
2005/2006	10092	1989	1305	461	345
2010/2011	21474	4879	3030	1764	628
2011/2012	24253	6321	3822	2031	815
2012/2013	29172	9747	5861	4067	1210
2013/2014	35983	15123	9120	6495	1641
2014/2015	46101	23392	13639	9364	2163
2015/2016	53119	30589	16938	10905	3380
2016/2017	65793	35584	19461	11108	4526

Джерело: Центральний статистичний офіс Польщі

Наростання масштабів міграції українців до Польщі відбулося за рахунок залучення до неї нових контингентів українського населення. Раніше склад трудових мігрантів був відносно сталим, це були люди, які впродовж років їздили до Польщі на тимчасові заробітки. Як показало дослідження, проведене науковцями Варшавського університету на замовлення Національного банку Польщі, трудові мігранти, які почали практикувати виїзди на заробітки до Польщі до 2013 р., в середньому 9 разів працювали в країні, приїжджаючи сюди по 2–3 рази на рік. Проте нині понад 40 %

трудових мігрантів з України складають громадяни, які до 2014 р. у Польщі не працювали.

Зазнала змін низка суттєвих характеристик заробітчан. По-перше, раніше переважна більшість трудових мігрантів рекрутувалася серед мешканців Західної України, східняків було трохи більше 6 %. Серед тих, хто вперше приїхав після 2014 р., частка мешканців Сходу та Півдня України сягнула 28,4 %. Крім іншого це означає, що до Польщі тепер частіше прибувають мігранти, які не знають мови, не орієнтуються в польських реаліях.

Змінився гендерний склад мігрантів, значно зросла частка чоловіків, які становили 32,9 % тих, хто вперше прибув до Польщі до 2014 р., і 57,9 % прибулих пізніше. Нові мігранти суттєво молодші мігрантів із стажем, їхній середній вік 33 роки. Причини їх прибуття, як і раніше, переважно соціально-економічні (низькі зарплати, безробіття), проте політичними мотивами керувалися 12,5 % нових мігрантів проти 3,5 % тих, хто вперше приїхав до Польщі до 2014 р.⁴

Зазнала змін і структура зайнятості українців. За даними польського Міністерства у справах сім'ї, праці та соціальної політики, якщо в 2010 р. найбільше українців, щодо тимчасового найму яких робили заяви польські працедавці, працювали в сільському господарстві – 61 %, то в 2016 р. – 27 %. Натомість зросла зайнятість українців в будівництві, на транспорті, в промисловості. Розширення діапазону використання української робочої сили за рахунок її залучення до різних секторів економіки Польщі підтверджує й урізноманітнення географії розміщення мігрантів. У 2013 р. 56 % з них були сконцентровані в столичному регіоні, нині вони працюють

---

⁴ *Chmielewska I., Dobroczek G., Puzynkiewicz J.* A new wave of Ukrainian migration to Poland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://financialobserver.eu/poland/a-new-wave-of-ukrainian-migration-to-poland/>

практично по всій Польщі, в Мазовецькому воєводстві працевлаштовані 28 % трудових мігрантів з України⁵.

Варто зазначити також збільшення працевлаштування у Польщі фахівців. Все частіше українці займають робочі місця, які потребують певної освіти та фахових навичок. Наразі в науковій та технічній сферах працюють 15 тис. українців. Серед лікарів-іноземців, яких у Польщі нараховується 1137, українців третина – 306⁶. За даними опитування Work Service, про яке йшлося вище, 28 % польських фірм потребують працівників середньої ланки, тобто таких, які фізичною працею не займаються.

Завдяки безпрецедентним обсягам та складу сучасна міграція українців до Польщі не може не справляти вплив на ситуацію в обох країнах, стосунки між ними. Оскільки мотиви міграції передусім соціально-економічні, найпомітнішим цей вплив є у відповідній сфері. Завдяки українцям економіка Польщі задовольняє попит у робочій силі. А Україна отримує заробітки мігрантів, вчетверо вищі, ніж зарплатня в Україні, які вони надсилають своїм сім'ям на Батьківщину. За підрахунками Національного банку Польщі, сумарний заробіток українців в Польщі в 2016 р. становив 12,6 млрд злотих проти 3,6 млрд в 2013 р. Сума переказів в Україну сягнула 8,1 млрд злотих (2,22 млрд доларів США), або в 2,5 рази більше, ніж в 2013 р. Ці кошти відіграють важливу роль соціального амортизатора, є чинником протидії бідності численних українських домогосподарств. Варто зазначити, що на фоні високого попиту на працю українців, а також у відповідь на запровадження безвізового режиму, що викликало занепокоєння польських працедавців щодо евентуального відпливу українських заробітчани до інших

---

⁵ Informacja nt. zatrudniania cudzoziemców w Polsce [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Analizy%20i%20raporty/cudzoziemcy%20pracujacy%20w%20polsce/zatrudnianie%20cudzoziemcow%202016.pdf

⁶ Влада Польщі планує спростити умови роботи для українських лікарів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.censor.net.ua/news/460000/vlada_polschi_planuye_sprostyty_umovy_roboty_dlya_ukrayinskyh_likariv

країн ЄС з вищим рівнем оплати праці, в 2017 році заробітні плати українців в Польщі зросли на третину⁷.

Разом з тим, з виїздом до Польщі для України пов'язані й суттєві втрати, особливо, коли йдеться про міграцію молоді, фахівців. Вкрай тривожним є той факт, що, як свідчать соціологічні дані, понад третина українських студентів прагнуть після завершення навчання працевлаштуватися в Польщі (36,6 %), ще 22 % планують емігрувати до іншої країни, тоді як повернутися в Україну – лише 2,4 %⁸.

Становище українських заробітчани у Польщі далеко не завжди є безпроблемним. Актуальними залишається питання нелегального працевлаштування, порушення трудових прав. Упродовж 2016 р. польська державна інспекція праці здійснила 4,2 тис. перевірок працевлаштування іноземців. Серед виявлених порушників українці становили 84 %. Усього, за оцінками, в Польщі нелегально працюють від 70 тис. до 270 тис. українців⁹.

Не завжди права мігрантів гарантує й легальне працевлаштування. За офіційними даними, 32 %, або ж 415 тис. із 1,3 млн заяв про тимчасове працевлаштування іноземців в 2016 р. передбачали укладення не трудових, а цивільно-правових угод, за якими соціальне та медичне страхування відсутнє, заробітна платня може бути нижче встановленого в країні мінімального рівня, а штрафи вище її розміру, на працівника покладаються робочі витрати (спецодяг, інструмент), його можна звільнити у будь-який момент, а про звільнення за власним бажанням потрібно попередити не менше, ніж за три місяці, або заплатити великий штраф¹⁰. Польська інспекція праці цивільно-правовими угодами не займається.

---

⁷ Безвиз и заробитчане. Что пишут польские и венгерские СМИ о наплыве украинцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://strana.ua/articles/analysis/85355-bezviz-i-zarobitchane-v-polshe-i-vengrii-naplyv-nashih-trudyag.html>

⁸ *Chmielewska I., Dobroczyk G., Puzynkiewicz J.* A new wave of Ukrainian migration to Poland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://financialobserver.eu/poland/a-new-wave-of-ukrainian-migration-to-poland/>

⁹ В Польше обсуждают последствия введения безвизового режима с Украиной <https://strana.ua/news/74892-polsha-zastyala-v-ozhidanii-zapuska-bezvizovogo-rezhima-s-ukrainoj.htm>

¹⁰ Poland: Government concerned about precarious work contracts for foreigners <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/poland-government-concerned-about-precarious-work-contracts-for-foreigners>

Масове прибуття українців по-різному сприймається польським суспільством. За даними опитування 2016 р. 63 % поляків вважають, що українці корисні для польської економіки. Водночас практично стільки ж опитаних переконані, що уряд має обмежити приплив мігрантів зі сходу¹¹. Ставлення до українців сильно поляризоване, їх симпатиків лише трохи більше, ніж тих, хто ставиться до них негативно (32 %). Польські робітники звинувачують українців у тому, що вони відбирають їхні робочі місця. Стурбованість ситуацією висловлюють профспілки. Частина населення бачить в українцях, їхній мові, спробах організувати культурне і громадське життя загрозу польскості. Почастішали випадки образ, невмотивованих фізичних нападів на українців¹².

Таким чином, масштаби і склад сучасних міграційних потоків з України до Польщі обумовлюють виникнення низки викликів для обох країн. Відповіді на них необхідно шукати і на національному, і на міждержавному рівні, шляхом взаємовигідного співробітництва.

Оскільки обидві держави зацікавлені в організованій та безпечній міграції, позитивні результати можна очікувати від спільного контролю за посередництвом у міжнародному працевлаштуванні, взаємодії служб зайнятості суміжних територій у працевлаштуванні українських працівників у Польщі. Варто координувати інформування мігрантів про необхідність участі у системі соціального страхування, активізувати досягнення відповідних міждержавних домовленостей та їх реалізацію. У співпраці необхідно вирішувати питання задоволення освітніх і культурних потреб українців у сусідній державі. Проведення двосторонніх польсько-українських наукових досліджень міграції між Україною та Польщею сприятиме прийняттю адекватних управлінських рішень.

---

¹¹ Ukrainian immigrants are powering Poland's economy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/news/europe/21725707-now-poles-worry-visa-free-travel-may-lure-them-rest-eu-ukrainian-immigrants-are>

¹² *Петренко Л.* Напади на українців у Польщі. Як національність стає яблуком розбрату між українцями та поляками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/198652>

В умовах масового виїзду українців до Польщі перед Українською державою постає принаймні два основних завдання. По-перше, зберегти за можливості циркулярну модель міграції в надії на еventуальне повернення мігрантів на Батьківщину. По-друге, забезпечити легальне працевлаштування українських мігрантів у Польщі, недискримінацію та дотримання їхніх прав, протидіяти зловживанням при працевлаштуванні. В умовах проведення в Україні пенсійної реформи, згідно якої тривалість страхового стажу, необхідного для набуття права на пенсію збільшено до 25 років, вкрай актуальним стає зарахування до нього періодів роботи за кордоном, тобто, набуття та реалізація мігрантами відповідних прав.

Передумовою для постановки та вирішення цих питань є посилення увагу української влади та громадськості до міграційних проблем, які наразі в політичному дискурсі практично відсутні. Вони закономірно виглядають менш значущими у порівнянні з питаннями війни і миру, падіння рівня життя населення, корупції тощо. Разом з тим, з точки зору стратегічної, враховуючи несприятливу демографічну ситуацію, стрімке старіння населення і невідворотний у недалекому майбутньому дефіцит робочої сили, нехтувати ними не можна.

Важливим є законодавче оформлення міграційної політики, чітке визначення її цілей та інструментів, а головне, – імплементація прийнятих політичних рішень та законодавчих норм. Удосконалення вимагає інституційне забезпечення регулювання міграції, суттєве посилення ролі Міністерства соціальної політики України, створення в його структурі спеціальних підрозділів, а також координація діяльності у відповідній сфері різних міністерств та відомств, місцевої влади. З цією метою варто створити постійно діючу міжвідомчу комісію з питань міграційної політики, відновити діяльність ради с питань трудової міграції при Міністерстві соціальної політики, до складу якої залучити як працівників органів виконавчої влади, так і представників мігрантських організацій, експертів.

Необхідно враховувати зростаючу роль української діаспори в Польщі, яка останніми роками кількісно збільшилася, збагатилася за рахунок прибуття освічених і активних мігрантів, організаційно зміцніла завдяки виникненню нових українських організацій, спектр діяльності яких розширився від переважно освітньої і культурної до консультативної, правозахисної, профспілкової. При цьому необхідно зважати на формування у деяких мігрантів подвійної ідентичності, що часом закріплюється подвійним громадянством, та поширення транснаціональних практик їх життєдіяльності.

Найкращою міграційною політикою є, як відомо, успішна соціальна та економічна політика. Без покращання економічної ситуації та підвищення рівня життя людей протидіяти впливу населення за кордон неможливо. Попри це у рамках нинішніх можливостей держава має шукати відповіді на виклики міграції. З цією метою видається доцільним:

1). **Кабінету Міністрів України** створити постійно діючу міжвідомчу комісію з повноваженнями моніторингу міграційної ситуації, спричинених нею ризиків, оцінки міграційного законодавства та адміністративної практики, розробки перспективних напрямів удосконалення міграційної політики України, координації зусиль різних органів влади та самоврядування з її реалізації.

2). **Міністерству соціальної політики України:**

- створити у структурі міністерства підрозділ, відповідальний за розробку та реалізацію державної політики у сфері трудової міграції;

- посилити контроль за посередниками, що займаються працевлаштуванням українців за кордоном, інформувати трудових мігрантів про агенції, що допустилися порушень;

- запровадити систематичну роботу з консультування трудових мігрантів щодо їхніх прав і обов'язків, небезпек нелегального працевлаштування, реалізації права на пенсію тощо;

- розглянути можливість створення спеціалізованих консультативних пунктів для потенційних мігрантів, мігрантів-поверненців при службах зайнятості в Україні;

- розвивати співпрацю служб зайнятості із службами зайнятості зарубіжних держав щодо організованої тимчасової міграції громадян на роботу за кордон;

- активізувати роботу з укладання та реалізації міждержавних домовленостей щодо працевлаштування громадян України за кордоном, пенсійного забезпечення мігрантів, трансферту зароблених за межами держави соціальних прав в Україну;

- спростувати та пропагувати систему добровільного пенсійного страхування мігрантів.

3). Міністерству закордонних справ України:

- посилити дипломатичні та консульські установи України в Польщі з тим, щоб забезпечити їх здатність надавати необхідні послуги й у разі потреби допомогу численним мігрантам;

- практикувати виїзне консульське обслуговування, розвивати інститут почесних консулів, використовувати для надання певних послуг можливості української діаспори;

- забезпечити зворотній зв'язок між українськими дипломатами та мігрантами, оперативне реагування на їх проблеми, створити при посольстві дорадчий орган, до роботи якого залучити активістів української громади в Польщі;

- значно посилити державну підтримку українських національно-культурних товариств у Польщі, сприяти самоорганізації мігрантів, забезпечити прозорі конкурсні процедури розподілу коштів, що виділяються з Державного бюджету України на підтримку організацій діаспори, детальне інформування про можливості такої підтримки.

4). Міністерству освіти та науки України підтримувати і розвивати українське шкільництво в діаспорі, активно використовувати дистанційне

навчання, інформувати та пропагувати його можливості, забезпечувати дистанційну освіту технічно та методично.

5). **Органам місцевого самоврядування** розробити, передусім в регіонах, звідки відбувається наймасовіша міграція, програми сприяння повернення та реінтеграції мігрантів з фокусом на вразливі категорії осіб, передбачити в них комплекс заходів, спрямованих на заохочення створення мігрантами нових робочих місць з використанням зароблених за кордоном коштів.

О.А. Малиновська,
Відділ соціальної безпеки